

Kurok O. I., Lisnevs'ka N. V.

PRESCHOOL CHILDREN PHYSICAL ACTIVITY AS A NECESSARY COMPONENT OF HEALTH-PRESERVING ENVIRONMENT IN PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

The importance of balanced physical activity of pre-school children as a part of health-preserving environment in pre-school educational institution is considered and analyzed in this article. The list of work forms for improving preschool children physical activity is suggested.

Key words: health, health-preserving environment, physical activity.

УДК 372.38(045)

Ю. О. Демидова

БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ЯК ЗАСІБ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

У статті розглядається проблема пізнавального та інтелектуального розвитку особистості дітей дошкільного віку. Автор аналізує проблемні питання означеного напрямку, а також розкриває значення конструктивної діяльності у формування пізнавальної самостійності дошкільників. У публікації наведено аналіз наявних в науковій літературі даних з проблеми дослідження розумового розвитку особистості, розвитку дитячого експериментування як особливої форми пошукової діяльності, формування пізнавальної сфери дошкільників та керівництва конструктивною діяльністю дітей.

Ключові слова: конструктивна діяльність, будівельний матеріал, пізнавальна самостійність, дошкільники.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Сьогодні система дошкільної освіти спрямована на підготовку пізнавально-розвиненої особистості та створення таких умов, які відкривають дитині можливість самостійно діяти у пізнанні навколишнього. Завдання розумового розвитку дошкільників успішно розв'язуються в процесі різних видів діяльності. Чим активніше є діяльність, тим вона ефективніше впливає на формування та якісні зміни пізнавальної сфери дитини. Конструювання в цьому плані має особливе значення, оскільки в процесі його дитина і активно створює, і бачить результат своєї праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. На думку багатьох вчених (В.П. Ждан, Л.О. Парамонова, М.М. Поддяков та інші), саме в конструктивній діяльності розвиваються ініціатива, воля, розумові здібності, самостійність, загострюється спостережливість. Вчені вказують на те, що головним завданням пізнавального розвитку в період дошкільного дитинства є формування в дітей активності й самостійності розумової діяльності.

У ряді досліджень з проблеми конструктивної діяльності дітей дошкільного віку (А.М. Давидчук, З.В. Лиштван, А. Лурія, В.Г. Нечаєва) вказується на необхідність надання дітям алгоритму дій самостійного конструювання, що допоможе сформувати в них чіткість уявлень про послідовність дій та вміння їх планувати.

Формулювання мети статті. Розкрити особливості застосування будівельного матеріалу у формуванні пізнавальної самостійності старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Сучасна педагогічна наука розглядає проблему самостійності як інтегральну характеристику особистості, яка формується протягом життя, збагачуючи свій зміст, форму, динамічні властивості та структуру. З безпосереднього спонукання самостійність поступово перетворюється на свідому, довільну активність, відповідно позначаючись на характері поведінки й діяльності дошкільника.

Проблема формування пізнавальної самостійності у дошкільній психолого-педагогічній літературі досліджувалась у контексті вивчення деяких аспектів життєдіяльності дитини (Н.М. Аксарина, Н.М. Щелованов, В.Г. Нечаєва, Л.А. Пеньєвська, Р.Й. Жуковська). На думку вчених розвиток пізнавальної самостійності дітей буде ефективнішим, якщо здійснюватиметься в сенситивному періоді, тобто в старшому дошкільному віці. Своєчасне формування пізнавальної самостійності передбачає здатність дитини виробляти чіткі судження, приймати відповідні рішення, ініціювати підтримку й допомогу іншому, покласти на себе відповідальність за спільну діяльність та її результат. Нерівномірність розвитку або недостатність проявлення пізнавальної самостійності дошкільників може негативно позначитися на взаєминах дитини з однолітками і дорослими, на її інтелектуальному та фізичному зростанні.

Було встановлено, що дитина починає пізнавати зовнішнє середовище з практичними діями. В процесі самостійних елементарних дій з предметами вона знайомиться з різноманітними його властивостями. О.В. Запорожець довів, що розвиток дитячого мислення заснований на практичних узагальненнях, які виникають у дитині при розв'язанні схожих практичних задач. На його думку, дитина дошкільного віку здатна розмірковувати, робити висновки, якщо вона спиратиметься на достатній досвід дій з предметами. Значення практичної діяльності для розвитку мислення полягає в тому, що саме дія є вихідною одиницею аналізу мислення. Мислення не може бути відокремлено від практичної дії, воно виступає як її властивість.

Протягом всього дошкільного дитинства, як свідчать дослідження Д.Б. Годовікової, С.Л. Новосолової, М.М. Поддякова, інтенсивно розвивається дитяче експериментування, яке є особливою формою пошукової діяльності. На думку науковців, в дитячому експериментуванні проявляється самостійність дитини, яка спрямована на отримання нових відомостей, нових знань (пізнавальна форма експериментування), на отримання продуктів діяльності (продуктивна форма експериментування) [5].

Під дитячим конструюванням прийнято розуміти створення різних конструкцій і моделей із будівельного матеріалу й деталей конструкторів, виготовлення виробів із паперу, картону, різного природного (мох, гілки, шишки, каміння і т.п.) і підручного матеріалів (картонні коробки, дерев'яні катушки, гумові шини, старі металеві речі і т.п.) [2; 4].

У результаті об'єктивного аналізу низки наукових досліджень було з'ясовано, що для старших дошкільників характерні: скутість мислення і прагнення мислити за готовими схемами, отримувати вказівки; залежність від дорослого з появою перших труднощів;

неспроможність самотійно використовувати наявний досвід у нових ситуаціях. Це тривожні симптоми з погляду подальшого розвитку пізнавальної сфери дитини (Л.А. Венгер, О.Л. Кононко, О.В. Проскура та інші). Необхідно переорієнтувати організацію пізнавальної діяльності дітей на активне залучення їх до самотійності. Завдання дорослого полягає в стимулюванні, заохочуванні, спонуванні до "перебудови" відомих способів дії, пошуку нових комбінацій, а головне – навчанні дитини правильно реагувати на невдачі [1; 3].

Реалізація цих завдань здійснювалась в експериментальній програмі з формування пізнавальної самотійності дошкільників, за змістом якої діти на заняттях вчилися аналізувати негативні результати власних дій, виявляти їх причини, самотійно виправляти ситуацію й отримувати від того задоволення. На заняттях з будівельного матеріалу створювались педагогічні умови, які сприяли формуванню пізнавальної самотійності дошкільників, а саме: забезпечення єдності мислительної діяльності та практичного досвіду дітей в процесі конструювання; індивідуалізація та диференціація навчання конструювання; моделювання ситуацій для прояву пізнавальної самотійності дітей в процесі конструювання; створення доброзичливої, сприятливої атмосфери у дитячому колективі.

Однією з найбільш ефективних умов виявилось моделювання ситуацій, в яких діти виконуючи завдання за умов, за схемою виявляли зацікавленість, наполегливість та пізнавальну самотійність. Протягом всієї експериментальної роботи простежувалося здобуття дітьми практичного досвіду як на заняттях з конструювання, так і у самотійній діяльності дітей. Правильна організація дітей на заняттях та створення позитивного фону навчання дозволили підвищити рівень пізнавальної самотійності кожної дитини.

В процесі експериментальної роботи для нас важливим було не тільки формування пізнавальної самотійності в дітей шостого року життя, а й розвиток в них конструктивної діяльності (знання, вміння та навички). У процесі конструктивної діяльності діти не просто засвоюють знання, а й збагачують цей процес власним досвідом, що зумовлює появу нових, оригінальних пропозицій, міркувань. Організація занять з конструювання дозволяла дітям оволодівати не тільки вмінням робити конструкції, але і формувати вміння цілеспрямовано розглядати конструкції розчленовувати їх на частини, робити умовивід та узагальнення, тобто спонукала дітей до виконання мислинневих операцій. Отже, підвищуючи рівень конструктивної діяльності, було створено умови для покращення рівня пізнавальної самотійності.

Компонентна структура пізнавальної самотійності сприяла проведенню експериментальної роботи в три етапи. На першому етапі здійснювалось формування емоційно-мотиваційного компонента, оскільки успіх будь-якої діяльності залежить від мотивації дитини. Добиралися такі завдання, що мали нескладний характер та емоційну привабливість. Тематика та зміст занять розроблялися з урахуванням набутих вмінь, що дозволяли досягти бажаного результату.

Другий етап передбачав формування умінь, навичок у конструюванні та знань про різноманітність та особливості матеріалів, оволодіння основними прийомами конструювання. Тематика та завдання заняття були складнішими та надавали можливість,

головним чином, сформувати когнітивно-змістовний компонент. У навчанні конструювання з будівельного матеріалу особлива увага приділялась формуванню у дітей вміння в процесі аналізу виділяти основні елементи конструкції, їх просторове розташування, додаткові деталі, виконувати завдання відповідно до зразка; вчити дітей створювати колективні конструкції, використовуючи набуті знання та вміння; продовжувати вчити дітей будувати різні будівлі за малюнком, самостійно відшукувати конструктивне рішення; продовжувати закріплювати навички будівництва одноповерхових та багатоповерхових будинків різної конструкції.

Результатом навчання стало те, що діти навчилися знаходити найбільш раціональну послідовність дій, яка відповідає особливостям предмета, що конструюється, за відома добирати відповідні за формою та розміром матеріали. Працюючи з різними моделями форм (кубами, призмами, брусками, цеглою, циліндрами, конусами тощо) та виконуючи завдання за умов, що потребувало певних зусиль і супроводжувалось невдачами, було значним емоціогенним фактором, що викликало в деяких дітей більш чи менш сильні переживання. В одних випадках це були емоції незадоволення від невдалих спроб, що спонукало дитину шукати кращих способів роботи, в інших – сильним негативним переживанням, яке руйнувало нормальний перебіг діяльності. Підвищення емоційного тону кожного вихованця досягалося за допомогою тактовної й адекватної системи заохочення та підтримки дій дошкільників.

Третій етап передбачав створення спеціальних умов для прояву вольових зусиль при подоланні труднощів та здійсненні самоаналізу. З цією метою в процесі діяльності використовувалися такі форми організації, які давали змогу дітям проявляти взаємо- та самооцінку, взаємо- та самоконтроль, як процесуальну, так і пізнавальну самостійність. Саме це зумовлювало формування діяльнісно-перетворювального компонента та пізнавальної самостійності в цілому. На цьому етапі діти вчилися самостійно аналізувати та виконувати завдання за зразком; працювати в колективі, проявляти самостійність у процесі створення конструкції за умов; спрямовувати свої дії відповідно поставлених завдань; комбінувати різноманітний будівельний матеріал за формою та розміром. Темі занять мали характер поступового ускладнення конструкцій (оволодіння простими, а потім складнішими навичками та вміннями), що дозволило постійно спрямовувати дітей на прояв самостійності та творчості.

Вибір форм та методів навчання конструювання з будівельного матеріалу регулювався численними показниками. Головними серед них були: принципи навчання й засвоєння знань; індивідуальна мета; зміст навчання (розвитку, виховання); завдання та мотиви навчальної діяльності; індивідуальні можливості та бажання дитини, особливості зовнішніх умов.

Під час визначення оптимальної структури процесу навчання враховувалось те, що кожен з окреслених показників має певну спільну незмінну складову (ядро), що характеризується універсальною дією, а також конкретні змінні його частини, що зумовлюють специфічну дію показника.

Отже, вищезазначене дає підстави стверджувати, що робота з будівельним

матеріалом як видом конструктивної діяльності сприяє зростанню не тільки рівня конструктивних знань, умінь та навичок дошкільників, а й усіх складових, що в сукупності утворюють пізнавальну самостійність.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок з напрямку. Ефективність застосування будівельного матеріалу доводить позитивна динаміка сформованості пізнавальної самостійності. Залишаються актуальними проблеми наступності у формуванні пізнавальної самостійності дошкільників і молодших школярів, її вивчення в інших видах діяльності дітей.

Література

1. Кононко О. Л. Самостійність як чинник становлення моральної позиції в дошкільному дитинстві [Текст] / О.Л. Кононко // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4. – С.12-13
2. Ладивір С. Пізнавальний розвиток: пошук ефективних шляхів [Текст] / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2002. – №10. – С. 4-7
3. Новосёлова С. Л. Родителям о детских играх и игрушках: советы психолога [Текст] / С.Л. Новосёлова. – М. : Просвещение, 1992. - 16 с.
4. Парамонова Л. А. Теория и методика конструирования творческого конструирования в детском саду : учеб. пособие [Текст] / Л.А. Парамонова. – М. : Академия, 2002. – 192 с.
5. Поддъяков А. Н. Мышление дошкольников в процессе экспериментирования со сложными объектами [Текст] / А.Н. Поддъяков // Вопросы психологии. – 1996. - №4. – С. 14 – 24.

Юлия Демидова

СТРОИТЕЛЬНЫЙ МАТЕРИАЛ КАК СРЕДСТВО ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА

В статье рассматривается проблема познавательного и интеллектуального развития личности детей дошкольного возраста. Автор анализирует проблемные вопросы выделенного направления, а также раскрывает значение конструктивной деятельности в формировании познавательной самостоятельности дошкольников. В публикации анализируются имеющиеся в научной литературе данные по проблеме исследования умственного развития личности, развития детского экспериментирования как особой формы поисковой деятельности, формирования познавательной сферы дошкольников и руководства конструктивной деятельностью детей.

Ключевые слова: конструктивная деятельность, строительный материал, познавательная самостоятельность, дошкольники.

Demidova Yu.O.

CONSTRUCTION MATERIAL AS THE MEANS OF COGNITIVE DEVELOPMENT OF PRESCHOOLER'S PERSONALITY

The article considers the problem of cognitive and intellectual development of the personality of preschool age children. The author analyzes the problematic issues of the designated areas, and also reveals the importance of constructive activity in the formation of cognitive independence of preschoolers.

The article gives the analysis of data on the problem of research of intellectual development of personality (A.V. Zaporozhets), the development of child experimentation as a special form of research activity (D.B. Godovikova, S.L. Novosyelova, M.M. Poddjakov), the formation of cognitive sphere of preschool children (L.A. Venger, O.L. Kononko, O.V. Proskura and others) and the guidance of the constructive activity of children (L.O. Paramonova, Z.V. Lishtvan and others).

Keywords: constructive activities, building material, cognitive independence, preschoolers.

УДК 378

Г. П. Буцан, А. М. Самойленко

ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Стаття присвячена подальшій детальній розробці нової методики викладання предмета, в тому числі англійською мовою, в провідних українських університетах; розробці та впровадженню моделі залучення іноземних студентів до навчання в українських університетах; ефективній участі в цьому процесі наукових співробітників Національної академії наук України (НАНУ); і відповідному розвитку видання науково-навчальної та наукової літератури англійською мовою.

Ключові слова: маркетинг, студенти, методика навчання, наукові співробітники НАНУ, викладачі університетів, розвиток методики.

Постановка проблеми. Останнім часом вітчизняні виші та установи НАН України все більше турбують проблеми розвитку в Україні нових технологій і відповідної недостатньої кількості і якості підготовки молодих науково-технічних кадрів, на що в свою чергу достатньо негативно впливає і поступове зменшення пов'язаного з цим фінансування.

Тому **метою статті** є активний пошук нових і розширення вже відомих ринкових ніш, маркетингове дослідження і кваліфіковане заповнення яких буде істотно сприяти підвищенню якості навчання у вишах України, та забезпечить додаткові джерела фінансування, чим суттєво буде сприяти розв'язку вказаних вище проблем.

Методом дослідження вказаної цілі є загальний маркетинговий аналіз, проведений Міжнародним математичним центром імені Ю.О. Митропольського НАН України (Центр), і розроблений на його основі, вже успішно апробований, відповідний проект по розвитку нової методики викладання в університетах України взагалі, і англійською мовою зокрема, а також реалізацію моделі широкого залучення іноземних студентів для навчання в університетах України.

В результаті, кількість іноземних студентів, навчавшихся в Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут" (КПІ), було не тільки істотно збільшено кількісно, а й покращено якісно.

Скористаємось ринковою термінологією. Надалі ми будемо розглядати ринкову модель навчання студентів в університеті як послугу, яку надає університет і оплачує студент.